

Psycholingwistyka

1. METRYCZKA

Rok akademicki	2025/2026
Wydział	Wydział Lekarsko-Stomatologiczny
Kierunek studiów	logopedia ogólna i kliniczna
Dyscyplina wiodąca	nauki medyczne
Profil studiów	ogólnoakademicki
Poziom kształcenia	I stopnia
Forma studiów	stacjonarne
Typ modułu/przedmiotu	obowiązkowy
Forma weryfikacji efektów uczenia się	zaliczenie
Jednostka prowadząca /jednostki prowadzące	Zakład Logopedii i Emisji Głosu, Centrum Logopedyczne IPS UW, 02-927 Warszawa, ul. Karowa 20
Kierownik jednostki/kierownicy jednostek	dr hab. Natalia Siudzińska, prof. ucz.
Koordynator przedmiotu	dr hab. Natalia Siudzińska, prof. UW n.siudzinska@uw.edu.pl dr Kamila Potocka, k.potocka@uw.edu.pl
Osoba odpowiedzialna za sylabus	dr hab. Ewa Wolańska, prof. ucz. e.wolanska@uw.edu.pl
Prowadzący zajęcia	dr hab. Agnieszka Mikołajczuk, prof. ucz. dr hab. Ewa Wolańska, prof. ucz.

2. INFORMACJE PODSTAWOWE

Rok i semestr studiów	II rok, semestr I		Liczba punktów ECTS	2,5
FORMA PROWADZENIA ZAJĘĆ	Liczba godzin	Kalkulacja punktów ECTS		
Godziny kontaktowe z nauczycielem akademickim				
wykład (W)				
seminarium (S)				
konwersatorium	30	1		

Załącznik nr 4B do Procedury opracowywania i okresowego przeglądu programów studiów
(stanowiącej załącznik do zarządzenia nr 68/2024 Rektora WUM z dnia 18 kwietnia 2024 r.)

ćwiczenia (C)		
e-learning (e-L)		
zajęcia praktyczne (ZP)		
praktyka zawodowa (PZ)		
Samodzielna praca studenta		
Przygotowanie do zajęć i zaliczeń	30	1,5

3. CELE KSZTAŁCENIA	
C1	Zapoznanie z przejawami i rozwojem kompetencji językowej i kompetencji komunikacyjnej człowieka.
C2	Zapoznanie z problematyką przyswajania języka w ontogenezie i filogenezie.
C3	Zapoznanie z hipotezami wyjaśniającymi tworzenie oraz percepcję mowy.

4. EFEKTY UCZENIA SIĘ	
Numer efektu uczenia się	Efekty w zakresie

Wiedzy – Absolwent zna i rozumie:

W1	– w zaawansowanym stopniu wczesne uwarunkowania rozwoju mowy, założenia teoretyczne wybranych teorii psycholingwistycznych i teorii akwizycji języka (także w warunkach wielojęzyczności) w ontogenezie, a także terminy i pojęcia z zakresu rozwoju mowy dziecka i psycholingwistyki (P6S_WG, P6S_WK)
W2	– w zaawansowanym stopniu charakterystykę i uwarunkowania zaburzeń mowy i języka takich, jak: afazja, dyszartria, niedokształcenie mowy uwarunkowane: niedosłuchem, anatomicznym uszkodzeniem i/lub mózgową dysfunkcją, upośledzeniem umysłowym, autyzmem; ma zaawansowaną wiedzę na temat planowania, budowania procesu usprawniania mowy (w zakresie różnych rodzajów dyslalii i opóźnionego rozwoju mowy), czytania i pisanie, a także na temat metod zapobiegania niepożądanym zjawiskom w procesie przyswajania mowy i języka (P6S_WG, P6S_WK)

Umiejętności – Absolwent potrafi:

U1	– wykorzystać zdobytą wiedzę teoretyczną z zakresu językoznawstwa i psycholingwistyki do formułowania ocen i sądów dotyczących mowy, poziomu jej rozwoju i zaburzeń, programowania postępowania terapeutycznego i rozwiązywania złożonych problemów, przed którymi staje nauczyciel i logopeda (P6S_UW)
U2	– zdobytą wiedzę dotyczącą zaburzeń i opóźnień w rozwoju systemu językowego i mowy, w szczególności zaburzonego rozwoju mowy (dyslalia) i opóźnionego rozwoju mowy, także zaburzeń czytania i pisanie, wykorzystywać w planowaniu i organizacji procesu diagnozy i terapii logopedycznej; nieustannie rozwijać swoją wiedzę i kompetencje w tych zakresach (P6S_UW, P6S_UU)

Kompetencji społecznych – Absolwent jest gotów do:

K1	– świadomego postrzegania złożoności problemów związanych z funkcjonowaniem języka jako środka komunikacji, a także zależności między skutecznością działania a wyborem strategii komunikacyjnej właściwej w danej sytuacji (P6S_KK, P6S_KR)
K2	– dostrzegania i odpowiedzialnego analizowania trudności emocjonalno-społecznych pacjentów z zaburzonym lub opóźnionym rozwojem mowy, a także do odpowiedzialnego wspierania ich w pokonywaniu tych trudności; respektowania praw pacjenta, konstruktywnego komunikowania się z pacjentem, jego rodziną oraz zespołem

Załącznik nr 4B do Procedury opracowywania i okresowego przeglądu programów studiów
(stanowiącej załącznik do zarządzenia nr 68/2024 Rektora WUM z dnia 18 kwietnia 2024 r.)

terapeutycznym (P6S_KK, P6S_KO, P6S_KR)

5. ZAJĘCIA

Forma zajęć	Treści programowe	Efekty uczenia się
konwersatorium	1. Wstęp do psycholingwistyki: przedmiot, historia i metodologia badań psycholingwistycznych. Podstawowe terminy. 2. Elementy neurolingwistyki: budowa i funkcjonowanie mózgu w zakresie czynności odpowiedzialnych za mowę i myślenie. 3. Pamięć (podstawy biologiczne, cechy i rodzaje pamięci, zasady jej funkcjonowania; rozwój) i procesy uczenia się. 4. Definicja języka i jego dwóch podstawowych funkcji – komunikacyjnej i reprezentatywnej. Pojęcie kompetencji językowej i komunikacyjnej. 5. Język jako biologicznie uwarunkowana właściwość gatunku <i>Homo sapiens</i>. Język ludzi a język zwierząt. 6. Filogeneza języka: powstanie i rozwój języka ludzkiego. 7. Ontogeneza języka: biologiczne i kulturowe uwarunkowania rozwoju mowy dziecka. Chomskiego i Piageta spór o język. Kulturowo-społeczne uwarunkowania mowy (m.in. teorie B. Bernsteina i M. Tomasella). 8. Wybrane zaburzenia (rozwoju) mowy (np. afazja, dysleksja). 9. Kategoryzacja językowa i pojęcie prototypu. 10. Stereotyp językowy. 11. Organizacja słownika umysłowego. 12. Bilingwizm i multilingwizm: charakterystyka i rodzaje, uwarunkowania rozwoju. 13. Język mówiony, pismo, czytanie.	W1, W2, U1, U2, K1, K2

6. LITERATURA

Obowiązkowa

- J. Aitchison, *Ssak, który mówi. Wstęp do psycholingwistyki*, Warszawa 1991.
- J. Aitchison, *Ziarna mowy: początki i rozwój języka*, Warszawa 2002.
- J. Bartmiński, *Stereotypy mieszkają w języku. Studia etnolingwistyczne*, Lublin 2009.
- B. Bernstein, *Socjolingwistyka a społeczne problemy kształcenia*, [w:] M. Głowiński (red.), *Język a społeczeństwo*, Warszawa 1980.
- J. Berko Gleason, N. Berstein Ratner (red.), *Psycholingwistyka*, Gdańsk 2005.
- M. Bogdanowicz, *Realność dysleksji – historia badań, terminologia, definicja*, [w:] S. Grabias (red.), *Zaburzenia mowy*, Lublin 2001.
- B. Bokus, G.W. Shugar (red.), *Psychologia języka dziecka. Osiągnięcia, nowe perspektywy*, Gdańsk 2007.
- E. Dąbrowska, W. Kubiński, *Akwizycja języka w świetle językoznawstwa kognitywnego*, [w:] E. Dąbrowska, W. Kubiński (red.), *Akwizycja języka w świetle językoznawstwa kognitywnego*, Kraków 2003.
- J. Diamond, *Trzeci szympan. Ewolucja i przyszłość zwierzęcia zwanego człowiekiem*, Warszawa 1998.
- D.L. Everett, *Jak powstał język. Historia największego wynalazku ludzkości*, Warszawa 2019.
- T. Górską, A. Grabowska, J. Zagrodzka (red.), *Mózg a zachowanie*, Warszawa 2005 [rozdziały 19 i 20].
- S. Grabias, *Język w zachowaniach społecznych*, wyd. 4 uzup., Lublin 2019.
- S. Grabias (red.), *Zaburzenia mowy*, Lublin 2001.
- D. Hymes, *Socjolingwistyka i etnografia mówienia*, [w:] M. Głowiński (red.), *Język i społeczeństwo*, Warszawa 1980.
- M. Jagodzińska, *Rozwój pamięci w dzieciństwie*, Gdańsk 2003.
- M. Kielar-Turska, *Eleonory Rosch koncepcja kategorii semantycznych. Badania własne*, [w:] I. Kurcz (red.), *Studia z psycholingwistyki ogólnej i rozwojowej*, Wrocław 1983.
- A. Kominek, *W świecie rzeczy i dosłowności. O metonimicznym stylu poznawczym osób ze spektrum autyzmu*, Kielce 2018.
- I. Kurcz (red.), *Psychologiczne aspekty dwujęzyczności*, Gdańsk 2007 [wstęp].
- I. Kurcz, H. Okuniewska (red.), *Język jako przedmiot badań psychologicznych. Psycholingwistyka ogólna i neurolingwistyka*, Warszawa 2011.
- G. Lakoff, M. Johnson, *Metafory w naszym życiu*, Warszawa 1988 [wstęp T.P. Krzeszowskiego].

Załącznik nr 4B do Procedury opracowywania i okresowego przeglądu programów studiów
(stanowiącej załącznik do zarządzenia nr 68/2024 Rektora WUM z dnia 18 kwietnia 2024 r.)

T. Maruszewski, *Reprezentacje pojęciowe*, [w:] tegoż *Psychologia poznawcza*, Warszawa 1996.
D.L. Schacter, *Siedem grzechów pamięci*, Warszawa 2003.
J.R. Taylor, *Kategoryzacja w języku. Prototypy w teorii językoznawczej*, Kraków 2001.
M. Tomasello, *Kulturowe źródła ludzkiego poznawania*, Warszawa 2002.
M. Tomasello, *Czy małe dzieci posiadają składniową kompetencję osób dorosłych?*, [w:] E. Dąbrowska, W. Kubiński (red.), *Akwizycja języka w świetle językoznawstwa kognitywnego*, Kraków 2003.
E. Wolańska, *System grafematyczny współczesnej polszczyzny na tle innych systemów pisma*, Warszawa 2019 [część I W kierunku teorii pisma]
A. Wolański, *Studia nad czytelnością krojów pisma i parametrami cichego czytania u polskich uczniów z dysleksją rozwojową*, Warszawa 2021 [rozdział 1 Proces czytania w normie i patologii – perspektywa transdyscyplinarna].

Uzupełniająca

J. Bartmiński, J. Panasiuk, *Stereotypy językowe*, [w:] J. Bartmiński (red.), *Współczesny język polski*, Wrocław 1993.
B. Bierwaczonek, *O języku ucieleśnionym*, [w:] O. Sokołowska, D. Stanulewicz (red.), *Językoznawstwo kognitywne III. Kognitywizm w świetle innych teorii*, Gdańsk 2006.
W. Budohoska, Grabowska A., *Dwie półkule – jeden mózg*, Warszawa 1994.
Z. Chlewiński, I. Kurcz (red.), *Stereotypy i uprzedzenia*, Warszawa 1992.
I. Kurcz, *Język a psychologia*, Warszawa 1992.
I. Kurcz, *Język i komunikacja*, [w:] J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki*, t. 2, *Psychologia ogólna*, Gdańsk 2000.
I. Kurcz, *Psychologia języka i komunikacji*, Warszawa 2005.
A. Maass, L. Arcuri, *Język a stereotypizacja*, [w:] N. Macrae, H. Stangor, M. Hewstone (red.), *Stereotypy i uprzedzenia. Najnowsze ujęcie*, Gdańsk 2000.
A. Mikołajczuk, *Mówiąc o uczuciach: między naturą i kulturą. O podstawach konceptualizacji uczuć w kontekście semantycznych badań porównawczych*, „Etnolingwistyka”, 2011, t. 23, s. 67–82.
J. Panasiuk, *Kompetencja językowa a kompetencja metajęzykowa w afazji*, „Logopedia” 33, 2004, s. 171–189.
G.W. Shugar, *Dyskurs dziecięcy. Rozwój w ramach struktur społecznych*, Warszawa 1995.
G.W. Shugar, M. Smoczyńska (red.), *Badania nad rozwojem języka dziecka. Wybór tekstów*, Warszawa 1980 [artykuły B. Bernsteina; J. Brunera; M.A.K. Hallidaya].
A. Wierzbicka, *Podwójne życie człowieka dwujęzycznego*, [w:] W. Miodunka (red.), *Język polski w świecie*, Warszawa 1990.
A. Wierzbicka, *Język – umysł – kultura. Wybór prac*, Warszawa 1999 [jeden rozdział do wyboru].
M. Zagrodzki, *Słownik umysłowy*, [w:] I. Kurcz (red.), *Psychologia a semiotyka. Pojęcia i zagadnienia*, Warszawa 1993.

7. SPOSOBY WERYFIKACJI EFEKTÓW UCZENIA SIĘ

Symbol przedmiotowego efektu uczenia się	Sposoby weryfikacji efektu uczenia się	Kryterium zaliczenia
Np. A. W1, A. U1, K1	Pole definiuje metody wykorzystywane do oceniania studentów, np. kartkówka, kolokwium, raport z ćwiczeń itp.	Np. próg zaliczeniowy
W1, W2, U1, U2, K1, K2	Praca na zajęciach	Aktywność i poprawne wykonywanie zadań
W1, W2, U1, U2	Praca samodzielna	Przygotowanie notatki z lektury lub prezentacji multimedialnej
W1, W2, U1, U2	Test jednokrotnego wyboru	Warunkiem zaliczenia jest otrzymanie za test co najmniej 50% pkt + 1 pkt.

8. INFORMACJE DODATKOWE

(tu należy zamieścić informacje istotne z punktu widzenia nauczyciela niezawarte w pozostałej części sylabusu, w szczególności w oparciu o regulacje wynikające z § 26 ust. 1 i 2, § 27 ust. 3 oraz § 28 ust. 1 Regulaminu Studiów wskazanie liczby terminów zaliczeń przedmiotu, w tym zaliczeń dopuszczających do egzaminu, oraz np. czy przedmiot jest powiązany z badaniami naukowymi, szczegółowy opis egzaminu, informacje o kole

Załącznik nr 4B do Procedury opracowywania i okresowego przeglądu programów studiów
(stanowiącej załącznik do zarządzenia nr 68/2024 Rektora WUM z dnia 18 kwietnia 2024 r.)

naukowym)

Metody dydaktyczne

Na zajęciach wykładowca stosuje głównie metody aktywizujące, takie jak: dyskusja dydaktyczna, analiza tekstów naukowych, studium przypadku, praca w grupach i/lub prezentacje studenckie. Zajęcia opierają się na wspólnym rozwiązywaniu problemów, interpretacji materiałów źródłowych i wymianie poglądów. Wykorzystywane tu są pytania problemowe oraz elementy refleksji i autorefleksji, co sprzyja rozwijaniu krytycznego myślenia oraz łączeniu wiedzy teoretycznej z praktyką.

Ocena końcowa

2,0 (ndst.)	Niespełnienie któregoś z kryteriów zaliczenia. Średnia z ocen cząstkowych poniżej 3
3,0 (dost.)	Spełnienie wszystkich kryteriów zaliczenia. Średnia z ocen cząstkowych od 3 do 3,25
3,5 (ddb.)	Spełnienie wszystkich kryteriów zaliczenia. Średnia z ocen cząstkowych od 3,5 do 3,75
4,0 (db.)	Spełnienie wszystkich kryteriów zaliczenia. Średnia z ocen cząstkowych od 4 do 4,25
4,5 (pdb.)	Spełnienie wszystkich kryteriów zaliczenia. Średnia z ocen cząstkowych od 4,5 do 4,75
5,0 (bdb.)	Spełnienie wszystkich kryteriów zaliczenia. Średnia z ocen cząstkowych 5

Student/studentka ma prawo do dwóch nieusprawiedliwionych nieobecności w semestrze.

Student/studentka nie może korzystać na potrzeby zaliczenia zajęć z narzędzi sztucznej inteligencji.

Prawa majątkowe, w tym autorskie, do sylabusu przysługują WUM. Sylabus może być wykorzystywany dla celów związanych z kształceniem na studiach

Załącznik nr 4B do Procedury opracowywania i okresowego przeglądu programów studiów
(stanowiącej załącznik do zarządzenia nr 68/2024 Rektora WUM z dnia 18 kwietnia 2024 r.)

odbywanych w WUM. Korzystanie z sylabusu w innych celach wymaga zgody WUM.

UWAGA

Końcowe 10 minut ostatnich zajęć w bloku/semestrze/roku należy przeznaczyć na wypełnienie przez studentów
Ankiety Oceny Zajęć i Nauczycieli Akademickich